

Skrobcki, Stanisław

Dziesięć lat działalności Oddziału Olsztyńskiego Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 3, 319-330

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Andrzej Skrobacki

DZIESIĘĆ LAT DZIAŁALNOŚCI
ODDZIAŁU OLSZTYŃSKIEGO
POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORII MEDYCyny

Celem Towarzystwa, które od XIII Ogólnopolskiego Zjazdu w Katowicach, w 1982 r., przyjęło nazwę Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji (dalej PTHMiF), jest „popieranie i rozwijanie badań nad historią medycyny i nauk pokrewnych oraz popularyzacja tych dziedzin nauki, a także opiekowanie się zabytkami i przedmiotami związanymi z przeszłością medycyny i nauk pokrewnych”.

Cele te niezmiennie przyświecały Oddziałowi Olsztyńskiemu PTHMiF, powołanemu do życia 23 listopada 1973 r., tuż po Kopernikowskim Zjeździe Lekarzy w Olsztynie i Fromborku¹. Komitet organizacyjny, do którego weszli: Stanisław Flis, członek honorowy PTHM, Zenobiusz Bednarski, Władysław Michałowski, Andrzej Skrobacki, Zofia i Marian Stopowie, Władysław Szczepański oraz historyk doc. dr Janusz Jasiński, postanowił „regularnie odbywać posiedzenia naukowe, zbierać i publikować materiały do historii medycyny ziem północnej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem czasów najnowszych, brać udział w zjazdach i sympozjach naukowych, opracować słownik biograficzny lekarzy i farmaceutów, związanych z polską historią Warmii i Mazur, prowadzić na bieżąco bibliografię prac olsztyńskich lekarzy oraz wydać album zasłużonych lekarzy-pionierów województwa olsztyńskiego”.

Trzeba przyznać, że w Olsztynie, mieście żyjącym historią i dla historii (ukazują się tutaj cztery periodyki historyczne!) Towarzystwo znalazło sprzyjającą atmosferę i dlatego też działalność oddziału nie ulegała większym wahaniom (zob. tab. 1), aczkolwiek boleśnie odczuto śmierć pięciu kolegów. W powojennych annałach Olsztyna zapisali się oni dobrze jako wybitni specjaliści i działacze społeczni, a także jako ludzie pióra.

Pierwszym, który opuścił szeregi oddziału, był mgr farm. Marian Stopa (zm. 5 I 1975), znany działacz kulturalny województw koszalińskiego i olsztyńskiego, bibliofil i zbieracz cymeliów. Po Nim odeszli: internista, dr med. Stanisław Flis (zm. 6 X 1976), pionier olsztyńskiej służby zdrowia, długoletni dyrektor i ordynator Szpitala Kolejowego, historyk, etnograf oraz antropolog, autor ponad 110 prac naukowych i artykułów; lekarz-neurolog Henryk Gorański (zm. 11 III 1980), wybitna osobowość, stymulator życia naukowego olsztyńskich lekarzy, konceptualista barotrauma — teorii o odległym w czasie, szkodliwym działaniu podmuchu powietrza; ftyzjatra dr med. Czesław Zaworski (zm. 17 III 1980), jeden z pierwszych kierowników wydziału zdrowia i organizator olsztyńskiego leczenia oraz internista dr med. Władysław Mi-

¹ A. Skrobacki, *Działalność Oddziału Olsztyńskiego Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny w latach 1973—1978*. Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1979, nr 1, ss. 129—133.

chałowski (zm. 13 I 1982), ceniony lekarz, pierwszy w województwie olsztyńskim obdarzony tytułem „Zasłużonego Lekarza Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”².

Tabela 1. *Działalność Oddziału Olsztyńskiego Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji w latach 1974-1983*

	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	Razem
Członków	7	8	8	11	9	12	8	8	6	11	—
Zebrań	4	2	4	4	3	2	3	2	3	5	32
Wygłoszonych referatów	9	4	7	7	3	2	4	3	6	8	53
Wygłoszonych doniesień	4	—	3	5	3	5	2	1	3	2	28
Uczestników zjazdów krajowych	2	3	1	1	1	4	2	2	3	2	21
Uczestników zjazdów zagranicznych	1	2	1	2	2	—	1	2	1	1	13
Opublikowanych prac i artykułów	13	19	16	19	20	28	22	26	19	28	210

Mimo stosunkowo niewielkiej liczby członków (wahała się ona od 6 do 12 osób) oddział regularnie odbywał posiedzenia naukowe (32). Program wypełniała tematyka historyczno-medyczna; wygłaszano także sprawozdania ze zjazdów, recenzje, tłumaczenia oraz wspomnienia pośmiertne. W zasadzie wszystkie przedstawione prace ukazywały się na łamach fachowych i popularnych czasopism. W sumie, olsztyńscy historycy medycyny i farmacji opublikowali 210 prac i artykułów (w tym 10 w języku niemieckim), zamieszczając je w 41 periodykach naukowych i społeczno-kulturalnych.

Po pierwszych pięciu latach działalności członkowie oddziału ogłosili drukiem 77 prac, artykułów, sprawozdań itp. W drugim pięcioleciu było ich prawie dwukrotnie więcej.

² Warto tu zaznaczyć, że Zarząd Oddziału PTHMIF zwrócił się do Towarzystwa Miłośników Olsztyna z wnioskiem, aby jedną z ulic nazwać imieniem dr. med. Stanisława Flisa. Zarząd Oddziału propagował także myśl, aby nowo wybudowanemu Szpitalowi Wojewódzkiemu nadać imię dr. Jana Janowicza. Niestety, nic z tych projektów nie wyszło. Wniosek skierowany do Towarzystwa Miłośników Olsztyna, którego pierwszym prezesem był właśnie dr Stanisław Flis, pozostał bez odpowiedzi. Podobny los spotkał pismo adresowane do dyrekcji Szpitala Kolejowego w Olsztynie o nadanie mu imienia jego wieloletniego dyrektora, dr. Flisa. A szkoda. W onomastyce 382 ulic Olsztyna nazwiska lekarzy pojawiają się trzykrotnie: Mikołaja Kopernika, Janusza Korczaka oraz Ludwika Zamenhofs. Nie ma natomiast żadnego z zasłużonych, a współczesnych nam lekarzy. Wiele nazw olsztyńskich ulic brzmia dla przechodnia całkiem obojętnie, jeśli nie obco, natomiast każdy olsztynianin (a już z pewnością każdy przedstawiciel starszego pokolenia) wie, kim byli i jakie dla miasta położyli zasługi lekarze: Stanisław Dorant, Stanisław Flis, Jan Janowicz czy Florian Piotrowski.

Inną formą działalności był udział w międzynarodowych i krajowych zjazdach naukowych. Warto w tym miejscu podkreślić, że dla członków oddziału, w przeważającej mierze lekarzy i farmaceutów, historia medycyny i farmacji jest niejako dziedziną „uboczną”. Ciężą bowiem na nich obowiązek dokształcania się i śledzenia postępów ich własnej dyscypliny naukowej.

W zjazdach sensu stricto historycznych uczestniczyli W. Szczepański w zjeździe historyków farmacji w Sopron, Karl-Marx-Stadt (1976), w Erfurcie (1978) oraz w Budapeszcie (1981), a Andrzej Skrobacki w spotkaniach historyków medycyny w Budapeszcie (1974), Wernigerode (1975), Halle nad Sałwą (1977, 1980, 1981, 1982), Płowdiwie (1978), Frankfurt nad Odrą (1978) oraz w Lipsku (1983). Ponadto olsztyńscy historycy medycyny brali udział w ogólnopolskich zjazdach Polskiego Towarzystwa Historyków Medycyny (dalej PTHM) — XI w Szczecinie (1976), XII w Łodzi (1979) oraz XIII w Katowicach (1982). Uczestniczyli także w XI Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich w Toruniu (1974), sympozjum naukowym, poświęconym Janowi Jonstonowi w Lesznie i Lubinie, sesji poświęconej setnej rocznicy urodzin prof. dr. med. Władysława Szumowskiego w Krakowie (1975), w walnym zgromadzeniu delegatów Polskiego Towarzystwa Lekarskiego (dalej PTL) w Szczecinie (1977), w sympozjum ku czci Claude Bernarda w Warszawie (1978), uroczystym posiedzeniu Krakowskiego Oddziału PTL w Krakowie (1979), sympozjum o wkładzie starożytności, średniowiecza i renesansu w rozwój nauk medycznych w Toruniu (1980), sesji naukowej, poświęconej siedemsetleciu kaliskiego szpitalnictwa w Kaliszu oraz w sesji ku czci Roberta Kocha w Wolsztynie (1982). Uczestniczyli w tych zjazdach aktywnie, wygłaszając referaty lub doniesienia.

Z obowiązku kronikarskiego należy dodać, że niektóre z tych prac uzyskały szereg nagród i wyróżnień. I tak np. pracę A. Skrobackiego *Udział laboratorium w zwalczaniu chorób wenerycznych* wyróżnił Instytut Wenerologii Akademii Medycznej w Warszawie w 1975 r. W konkursie ogłoszonym w 1977 r. przez PTL w Olsztynie II nagrodę zdobyła praca *Najstarszy na Warmii polski regulamin szpitalny* tego samego autora, zaś praca Z. Bednarskiego *Zapalenie płuc wywołane przez pałeczki Klebsiella pneumoniae — powikłane wysiękowym zapaleniem osierdza* — otrzymała wyróżnienie. W następnym roku PTL w Olsztynie za *Album lekarzy-pionierów Okręgu Mazurskiego 1945—1946* przyznało A. Skrobackiemu I nagrodę, a Komitet Badań Naukowych PTL w Poznaniu za artykuł *Trzy nieznanne listy doktora Karola Marcinkowskiego pisane na emigracji* — I wyróżnienie (1977).

Wspomniany *Album* A. Skrobackiego ukazał się nakładem Wydawnictwa „Pojezierze” w Olsztynie w 1980 r. Obejmuje on życiorysy 122 lekarzy, którzy w trudnych, powojennych latach przystąpili do organizowania służby zdrowia na terenach Północnej Polski. Ta rzadka w polskiej bibliografii lekarskiej pozycja wydawnicza była realizacją jednego z celów, jakie postawił przed sobą Oddział Olsztyński PTHMiF u progu swojej działalności.

Do ważniejszych wydarzeń w życiu oddziału należy zdobycie przez Z. Bednarskiego stopnia doktora nauk medycznych w Akademii Medycznej w Gdańsku. 15 maja 1975 r. obronił on rozprawę *Polacy na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Dorpackiego w latach (1802—1889)*; promotorem był prof. dr med. i fil. Tadeusz Bilikiewicz.

W pamięci członków oddziału zapisały się także posiedzenia poświęcone trzydziestoleciu powrotu Olsztyna do Macierzy (28 I 1975); wspólne posiedzenie

z Olsztyńskim Oddziałem PTL, w którym udział wzięli prof. dr med. i fil. Wolfram Kaiser z Uniwersytetu Marcina Lutra w Halle-Wittenberdze (29 IX 1976) oraz zebranie zorganizowane wraz z PTL i Polskim Towarzystwem Ftyzjopneumonologicznym w Olsztynie dla uczczenia setnej rocznicy odkrycia prątką gruźlicy przez Roberta Kocha (5 VI 1982).

Do ciekawych inicjatyw trzeba zaliczyć zorganizowanie (17 X 1980), wspólnie z II Klubem Międzynarodowej Prasy i Książki w Olsztynie, wernisażu malarskiego. W wystawie tej wzięli udział czterej, znani w Olsztyńskim, lekarze: Waclaw Babicki, Edmund Hopfer, Zygmunt Krassowski oraz Waclaw Krukowski. Twórczość tych „malarzy-nieprofesjonalistów” wzbudziła zainteresowanie krytyków³ i była jeszcze jednym dowodem artystycznych zamiłowań ludzi spod znaku Eskulapa. Wydano także katalog, który udokumentował pierwszą tego typu imprezę w Olsztynie.

Od dawna zaprzęta uwagę historyków medycyny, i to nie tylko olsztyńskich, projekt otwarcia Muzeum Historii Medycyny w odrestaurowanym zespole architektonicznym szpitala św. Ducha i kaplicy św. Anny we Fromborku. W zabytkowym tym obiekcie, ongiś średniowiecznym szpitalu-przytułku, trwają prace renowacyjno-konserwacyjne. Głorietę (sygnaturkę) pokryto blachą miedzianą, która teraz „w wieczornym słońcu tchnie świeżością”, wymieniono całkowicie poszycie dachowe i zmontowano wewnątrz budynku nowe, imitujące dawne, beczkowe sklepienie z siatki stalowej. Prace techniczne, prowadzone pod nadzorem wojewódzkiego konserwatora zabytków w Ełblągu, mgr Marii Lubockiej, w żadnym wypadku nie zmieniają pierwotnego charakteru budowli i w niczym nie umniejszą jego historycznej materii.

Wypada też podkreślić, że w trakcie prac archeologicznych (doc. dr Jerzy Kruppé, Instytut Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie), które przyczyniły się do przywrócenia budynkowi jego pierwotnego, gotyckiego charakteru, odsłonięto pod posadzką przedsionka zabytkowe łaźnie. Znalezione przez archeologów eksponaty wzbogacą zbiory przyszłego muzeum, które poświęconę będzie głównie historii polskiej medycyny okresu średniowiecza i baroku, a także Mikołajowi Kopernikowi, jako lekarzowi, związanemu niegdyś z tym obiektem.

Zabytek będzie częścią kierowanego przez mgr. Tadeusza Piaskowskiego Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku. Scenariusz wyposażenia Szpitala-Muzeum przygotowali historycy medycyny z prof. dr. med. Tadeuszem Brzezińskim na czele. Graficzne oraz plastyczne opracowanie wnętrza wzięła na siebie Pracownia Sztuk Plastycznych w Gdańsku. Do Muzeum Historii Medycyny we Fromborku, którego kustoszem został dr Wojciech Chybiński, członek Oddziału Olsztyńskiego PTHMiF, napływają już pierwsze eksponaty. Należy mieć nadzieję, że wkrótce idea Muzeum oblecze się w realne kształty.

Dowodem aktywności Oddziału Olsztyńskiego PTHMiF były także liczne wyróżnienia i odznaczenia, jakie otrzymali jego członkowie. Należał do nich m. in. medal pamiątkowy Ignacego Łukaszewicza „Za wybitne zasługi dla farmacji polskiej” wręczony W. Szczepańskiemu w Warszawie w trzydziestolecie działalności Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego (1977) oraz nadanie mu odznaczenia „Za wzorową pracę w służbie zdrowia”. Z inicjatywy W. Szczep-

³ Zob. H. Panas, *W galeriach olsztyńskich*, Gazeta Olsztyńska, 1980, nr 237; *Kronika kulturalna. Malarstwo lekarzy olsztyńskich*: ibidem, 1980, nr 227 oraz *Z wystawy prac malujących lekarzy*, ibidem, 1980, nr 239.

pańskiego powstał załączek Muzeum Farmaceutycznego w Olsztynie. Mieści się on w Aptece nr 76 przy ul. Pana Tadeusza.

„W uznaniu zasług na polu krzewienia historii, etyki i kultury medycyny” Zarząd Główny PTHM przyznał A. Skrobaczkemu dyplom im. Wojciecha Oczki (1974), a Polskie Towarzystwo Historyczne w Olsztynie „za aktywną działalność w szeregach tego Towarzystwa” dyplom uznania (1978). W tym samym roku Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego wyróżnił A. Skrobaczkę odznaką „Zasłużonego działacza kultury”, a RN Miasta i Gminy we Fromborku tytułem „Honorowego Obywatela Fromborka”. PTL w Olsztynie wręczyło mu odznakę „Zasłużonemu” (1974).

Oddział nadal utrzymuje żywy kontakt z innymi lekarskimi towarzystwami naukowymi, a także z Polskim Towarzystwem Historycznym oraz z Ośrodkiem Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie. Współpraca z towarzystwami naukowymi oraz placówkami kulturalnymi daje rękojmię dalszego pomyślnego rozwoju oddziału, który na trwałe „wrósł w pejzaż olsztyńskiego życia naukowego i kulturalnego”.

Zebrania oddziału odbywają się raz na kwartał w budynku „Cefarmu” przy pl. Bema 5 (Adres oddziału: Rataja 6/15, 10-202 Olsztyn, tel. 666-46).

**BIBLIOGRAFIA PUBLIKACJI CZŁONKÓW ODDZIAŁU OLSZTYŃSKIEGO
POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORII MEDYCyny I FARMACJI
ZA LATA 1974—1983**

Obejmuje ona wszystkie prace naukowe, artykuły publicystyczne, sprawozdania ze zjazdów naukowych, recenzje, tłumaczenia oraz wspomnienia pośmiertne, które ukazały się w druku w latach 1974—1983. W ramach haseł autorskich przyjęto układ chronologiczny. Współautorów, nie będących członkami Oddziału, nie uwzględniono w odsyłaczach do pełnych pozycji bibliograficznych. W opracowaniu bibliografii korzystano z *Metodyki bibliograficznej*⁴ oraz ze *Słownika skrótów w medycynie i w naukach pokrewnych*⁵.

Wykaz skrótów wykazywanych wydawnictw

Arch. Hist. Med.	Archiwum Historii Medycyny
Czas. stom.	Czasopismo Stomatologiczne
Diag. lab.	Diagnostyka Laboratoryjna
Far. pol.	Farmacja Polska
Gaz. olszt.	Gazeta Olsztyńska
Gruźl.	Gruźlica i Choroby Płuc
Klin. ocz.	Klinika Oczna
Kom. mazur.-warm.	Komunikaty Mazursko-Warmińskie
Med. komunik.	Medycyna Komunikacyjna
Neurol. Neuroch. pol.	Neurologia i Neurochirurgia Polska
Pamiętnik	Pamiętnik IX Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny w Szczecinie. Szczecin 1977.
Pol. Arch. Med. wew.	Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej
Pneum. pol.	Pneumonologia Polska
Pol. Tyg. lek.	Polski Tygodnik Lekarski
Prob. Rodz.	Problemy Rodziny
Probl. lek.	Problemy Lekarskie
Prz. epid.	Przegląd Epidemiologiczny

⁴ *Metodyka bibliograficzna*, red. Hleb-Koszańska, M. Dembowska, H. Sawoniak, Warszawa 1963.

⁵ J. Babecki, A. Maksyś, *Słownik skrótów w medycynie i w naukach pokrewnych*, Warszawa 1976.

Prz. lek.	Przegląd Lekarski
Rocz. maz.	Rocznik Mazowiecki
Rocz. olszt.	Rocznik Olsztyński
Śl. powsz.	Słowo Powszechne
Służ. Zdr.	Służba Zdrowia
Stud. i Mat.	Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza
Trzydziestolecie	Trzydziestolecie Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Olsztyńskim 1945-1975. Olsztyn 1976.
Tyg. powsz.	Tygodni Powszechny
Warm. i Mazury	Warmia i Mazury
Walka z gruźl.	Walka z Gruźlicą i Chorobami Płuc
Wiad. lek.	Wiadomości Lekarskie
Wiss. Beitr.	Wissenschaftliche Beiträge der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg. Halle/Saale.
Wiss. Z.	Wissenschaftliche Zeitschrift der Martin-Luther Universität Halle-Wittenberg. Mathematisch-Naturwissenschaftliche Reihe.
Wypadki	Wypadki drogowe w województwie olsztyńskim, Olsztyn 1980.
Zdr. pub.	Zdrowie Publiczne
Z. nauk. UJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
Z. ges. Hyg.	Zeitschrift für die Gesamte Hygiene und ihre Grenzgebiete
Z. Gesch.	Zeitschrift für die Geschichte und Altertumskunde Ermlands

BEDNARSKI ZENOBIUSZ:

1. *Józef Struś vel Strusiek (1510—1568)*. Wiad. lek. 1974 T. 27 z. 15 s. 1417—1421.
2. *Axel Martin Frederik Munthe — lekarz i pisarz (1857—1949)*. [Autorzy:] ... Hanna Bednarska. Wiad. lek. 1975 T. 28 z. 3 s. 237—241.
3. *Dr med. Leon Herbst (3 I 1914—15 IX 1974)*. Gruźl. 1975 T. 43 z. 4 s. 405—406, foto. Wspomnienie pośmiertne.
4. *Gronkowcowa zapalenie płuc powikłane odną samorodną*. Wiad. lek. 1976 T. 29 z. 17 s. 1547—1549.
5. *Rak płuc przebiegający z objawami przetoki przełykowo-tchawiczej*. Wiad. lek. 1976 T. 29 z. 19 s. 1753—1755.
6. *Samolotne złamanie żeber spowodowane kaszlem*. Wiad. lek. 1976 T. 29 z. 14 s. 1299—1301.
7. *Zapalenie płuc wywołane przez pałeczki Klebsiella pneumoniae — powikłane wysiękowym zapaleniem osierdzia*. Pneum. pol. 1976 T. 44 nr 4 s. 381—384.
8. *Choroby płuc w dziele Józefa Strusia «Nauki o tętnie kszą pęcioro przez Józefa Strusia spisanych»*. Pol. Tyg. lek. 1977 R. 32 nr 39 s. 1533—1535.
9. *Dr med. Stanisław Flis (26 XI 1902—6 X 1976)*. Pneum. pol. 1977 T. 45 nr 8 s. 577—578, foto.
10. *Dr med. Stanisław Flis (1902—1976)*. Członek honorowy Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny. Arch. Hist. Med. 1977 T. 40 z. 2 s. 251—260, foto. Wspomnienie pośmiertne.
11. *Dr Zbigniew Ryder (1919—1957)*, w dwudziestolecie śmierci. Walka z gruźl. 1978 R. 17 nr 4 s. 20—22, foto.
12. *Poglądy Józefa Strusia na kłę w jego dziele «Sphymicae artis libri quinque»*. [Autorzy:] ... Hanna Bednarska. Wiad. lek. 1978 T. 31 z. 3 s. 213—216.
13. *Tuszczowe zapalenie płuc*. Wiad. lek. 1978 T. 31 z. 15 s. 1303—1307.
14. *Nerwiako-włókniak śródpiersia*. Pneum. pol. 1979 T. 47 nr 3 s. 201—203.
15. *Przypadek zapalenia płuc i odmy samorodnej wskutek aspiracji benzyny*. Pol. Tyg. lek. 1979 R. 34 nr 20 s. 793—794.
16. *Trudność diagnostyczne w przypadku gruźlicy płuc z jej rozstewem do wątroby i nadnerczy*. Wiad. lek. 1979 T. 32 z. 9 s. 637—640.
17. *Trzy okresy*. W: Pińczów i jego szkoły w dziejach. Z. nauk. UJ 1979 z. 62 s. 297—299.
18. *Dr Barbara Sikorska (4 X 1929—6 VII 1979)*. Pneum. pol. 1980 T. 48 nr 7 s. 493—494, foto. Wspomnienie pośmiertne.
19. *Lekarz dentysta Jadwiga Szejwkowska. W drugą rocznicę śmierci*. Czas. stom. 1980 R. 33 nr 4 s. 285—286.
20. *Niezwykłe długie przeżycie chorego na raka drobnowłókowego oskrzela po leczeniu kobaltem*. Wiad. lek. 1980 T. 33 z. 22 s. 1825—1828.
21. *Rak pierwotny tarczycy z objawami przerzutów wielonarządowych, w tym z rozstewem prosowatym do płuc*. Wiad. lek. 1980 T. 33 z. 21 s. 1755—1758.
22. *Andrzej Skrobacki: «Album lekarzy-pionierów Okręgu Mazurskiego 1945—1946»*. [Rec.:] Kom. mazur. warm. 1981 nr 2—4 s. 473—476.
23. *Ciało obce w oskrzeli przyczyną nawracających zapaleń płuc*. [Autorzy:] ... Antoni Kosiński. Pneum. pol. 1981 T. 49 nr 6 s. 461—462.
24. *Dr med. Czesław Zaworski (11 V 1906—17 III 1980)*. Pneum. pol. 1981 T. 49 nr 1 s. 70—71, foto.

25. Dr Michał Kimontt. Wspomnienie pośmiertne. Wiad. lek. 1981 T. 34 z. 15 s. 1313—1315, foto.
26. Dwa przypadki odmy samoistnej z krwiakiem komory odmowej (Haemopneumothorax spontaneus). Wiad. lek. 1981 T. 34 z. 16 s. 1377—1382.
27. Florencia Nightingalle. Warm. i Mazury 1981 nr 6 s. 11—12.
28. Guz chromocłonny przyczyną śmiertelnego krwotoku do jamy brzusznej. Pol. Tyg. lek. 1981 R. 36 nr 15 s. 531—532.
29. List do Redakcji. Prz. lek. 1981 T. 38 nr 4 s. 421. W sprawie artykułu Waldemara Michalczaka i Jerzego Lisiewicza Antoni Andrzejewski 1807—1883, lekarz powiatu kieleckiego.
30. Odma samoistna w przebiegu pierwotnego nowotworu oskrzela. Wiad. lek. 1981 T. 34 z. 2 s. 125—128.
31. Gruźlica oskrzelowo-płucna o cechach gruźlicy pierwotnej imitująca raka oskrzela. Wiad. lek. 1982 T. 35 z. 9 s. 571—575.
32. List do Redakcji. Pol. Tyg. lek. 1982 R. 37 nr 7 s. 216. W sprawie artykułu Piotra Mıldnera-Nieckowskiego Notatki językowe, opublikowanego w nrze 8 z 1981 r. tegoż czasopisma.
33. List do Redakcji. Pol. Tyg. lek. 1982 R. 37 nr 26 s. 779. W sprawie artykułu Renaty Szymańskiej Karol Klecki (1866—1931) — wybitny patolog i profesor Fakultetu Medycznego w Krakowie, opublikowanego w nrze 38 z 1981 r. tegoż czasopisma.
34. List do Redakcji. Zabytki żydowskie. Tyg. powsz. 1982 R. 36 nr 33 s. 2.
35. Przepuklina przeponowa rozworu Morgagniego imitująca guz płuca. Wiad. lek. 1982 T. 35 z. 2 s. 151—154.
36. Przypadek wykrycia wczesnego raka oskrzeli (carcinoma in situ) podczas bronchoskopii u chorego na gruźlicę. Wiad. lek. 1982 T. 35 z. 17 s. 1083—1086.
37. Rakowiak oskrzela (Carcinoidum bronchi). Wiad. lek. 1982 T. 35 z. 14 s. 911—915.
38. Czterechsetlecie kalendarza gregoriańskiego i udział nauki polskiej w jego wprowadzeniu. Wiad. lek. 1983 T. 36 z. 11 s. 945—948.
39. Dwukrotne usunięcie ciała obcego z oskrzela w odstępie ośmiu miesięcy. Pneum. pol. 1983 T. 60 nr 8—9 s. 481—482.
40. List do Redakcji. Pneum. pol. 1983 T. 60 nr 2 s. 86. W sprawie wprowadzenia do praktyki badania fenotypu acetylacji hydrazyny kwasu izonikotynowego.
41. List do Redakcji. «Revolucja moralna» w Darpacie. Tyg. powsz. 1983 R. 37 nr 9 s. 2.
42. Obustronna odma samoistna. Wiad. lek. 1983 T. 36 z. 16 s. 1357—1360.
43. Przypadek dużej torbieli powietrznej płuca. Wiad. lek. 1983 T. 36 z. 1 s. 35—39.
44. Robert Koch (1843—1910). Wiad. lek. 1983 T. 36 z. 5 s. 425—427.
45. Sprawozdanie z posiedzenia naukowego poświęconego setnej rocznicy odkrycia prątko gruźlicy przez Roberta Kocha. Pneum. pol. 1983 T. 60 nr 2 s. 78.
46. Sto lat od odkrycia prątko gruźlicy (1882—1982) przez Roberta Kocha: Szybka reakcja w polskich czasopiśmiech lekarskich. Pol. Tyg. lek. 1983 R. 38 nr 13 s. 419—421.
47. Trzy przypadki ciał obcych w oskrzeli. Wiad. lek. 1983 T. 36 z. 6 s. 471—474.

FLIS STANISŁAW:

48. Kopernikowskie sympozjum lekarzy w Olsztynie i Fromborku. Kom. mazur.-warm. 1974 nr 1 s. 97—101.
49. Harry Scholz, Paul Schroeder: Ärzte in Ost- und Westpreussen. Leben und Leistung seit 18. Jahrhundert. Würzburg 1970.
[Rec.:] Arch. Hist. Med. 1974 T. 37 z. 2 s. 262—263.
50. Józef Ostaszewski działacz kulturalny Mazowsza Północnego (1875—1942). Roczn. maz. 1974 T. 5 s. 433—446.
51. Bibliografia zawartości Rocznika Olsztyńskiego T. 1—10. Roczn. olszt. 1975 T. 11 s. 279—303.
52. Copernicana w Komentarzach Fromborskich, T. 1—5.
[Rec.:] Roczn. olszt. 1975 T. 11 s. 308—310.
53. Jerzy Sikorski: Mikołaj Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności. Olsztyn 1968 s. 153.
[Rec.:] Roczn. olszt. 1975 T. 11 s. 307.

GORALSKI HENRYK:

54. Historia neurologii na Warmii i Mazurach. Neurol. Neuroch. pol. 1979 T. 13 z. 3 s. 301—309.
55. Dobro które czyni zło. Głos lekarzy w dyskusji nad filmem «Lot nad kukulczym gniazdem». [Autorzy:] ..., Andrzej Skrobacki. Gaz. olszt. 1980 nr 6 s. 4.
56. Rower i samochód w oczach lekarzy. [Autorzy:] ..., Andrzej Skrobacki. Gaz. olszt. 1980 nr 53 s. 4.
57. Boks a zdrowie człowieka. [Autorzy:] ..., Andrzej Skrobacki. Warm. i Mazury 1981 nr 1 s. 23.

JASIŃSKI JANUSZ:

58. Ruch trzeźwości na południowej Warmii w połowie XIX wieku. Kom. mazur.-warm. 1977 nr 3—4 s. 357—365.

KOZŁOWSKA WANDA:

59. Z Oddziału Olsztyńskiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Farm. pol. 1978 T. 34 nr 4 s. 272—273.

MICHAŁOWSKI WŁADYSŁAW:

60. Choroba wrodzowa młodocianych. Med. Komunik. 1974 R. 10 nr 5 s. 25—27.
61. Epidemiologia choroby wrodzowej w odniesieniu do pracy w kolejnictwie. Med. Komunik. 1974 R. 10 nr 2 s. 25—27.
62. Z doświadczeń patronatu ordynatora oddziału chorób wewnętrznych Szpitala Kolejowego w Olsztynie. Med. Komunik. 1974 R. 10 nr 3 s. 25—28.
63. Trzydziestolecie Szpitala Kolejowego w Olsztynie. Med. Komunik. 1976 R. 12 nr 4 s. 122—126.
64. Masowe zatrucie niezidentyfikowanym środkiem chemicznym na stacji PKP w Nidzicy. Med. Komunik. 1977 R. 13 nr 2 s. 41—43.
65. Odchylenia w przebiegu ziarnicy złośliwej. Med. Komunik. 1977 R. 13 nr 2 s. 52—53.
66. Wspomnienie o drze medycyny Stanisławie Flisie. Med. Komunik. 1977 R. 13 nr 2 s. 57.
67. Choroby narządów sąsiednich a czynność dróg żółciowych. Med. Komunik. 1978 R. 14 nr 6 s. 181—185.
68. Dr med. Stanisław Flis (1902—1976) jako człowiek, klinicysta i historyk medycyny. Pol. Arch. Med. wew. 1978 T. 60 nr 1 s. 90—91.
69. Pięć lat działalności Sekcji Medycyny Komunikacyjnej PTL Obwodu Lecznictwa Kolejowego w Olsztynie. Med. Komunik. 1978 R. 14 nr 2 s. 61—62.
70. Astenia przewlekła u pracowników transportu. W: Wypadki drogowe, Olsztyn 1980 s. 169—172.

NEUGEBAUER KRYSZYNA:

71. Ojciec przy porodzie. Warm. i Mazury 1979 nr 11 s. 28.
72. Potrzeby uczuciowe człowieka. Si. powsz. 1979 nr 5 s. 4.
73. Świat dziecka i my. [Autorzy:] ..., Andrzej Skrobaccki. Gaz. olszt. 1979 nr 101 s. 4.
74. Więcej opiekuńczości. Zorza 1979 nr 16 s. 5.
75. Zanim przyjdzie na świat. [Autorzy:] ..., Andrzej Skrobaccki. Gaz. olszt. 1979 nr 263 s. 4.
- Psychologia prenatalna
76. Co naprawdę rodzi zło? Głos lekarzy w dyskusji nad filmem „Lot nad kukłowym gniazdem”. Gaz. olszt. 1980 nr 6 s. 4.
77. Czy musi być marnotrawstwo żywności? Gaz. olszt.*

78. Potrzeby emocjonalne człowieka w pierwszej fazie życia. Chrześcijańin w Świecie 1980 nr 95/96 s. 33—42.
79. Moje spojrzenie na kryzys..., Si. powsz. *
80. Szpital zamknięty czy otwarty? Czyli o dehumanizacji medycyny. Warm. i Mazury 1980 nr 4 s. 10—12.
81. Prawdziwe przyczyny braku mięsa. Gaz. olszt. *
82. Stosunek do chorego w szpitalu, czyli o problemie dehumanizacji medycyny. Warm. i Mazury 1980 nr 4 s. 10—12.
83. Świnia w układzie zamkniętym, Zorza 1981 nr 9 s. 14.
- O właściwym wykorzystaniu odpadów żywnościowych.
84. Tradycyjna czy nowoczesna „sztuka kochania”? Warm. i Mazury 1981 nr 11 s. 20—21; nr 12 s. 26—28; 1982 nr 1 s. 35—36; nr 2 s. 17—19.
85. Społeczne skutki dezintegracji życia seksualnego. Chrześcijańin w Świecie 1982 nr 110 s. 68—76.
86. Okrucieństwo wobec dzieci. Warm. i Mazury 1983 nr 9 s. 6—7.

SKROBACKI ANDRZEJ:

87. Nieszczęśliwy epizod miłosny Jana Fryderyka Dieffenbacha. Wiad. lek. 1974 T. 27 z. 12 s. 1121—1124.
88. Rzekomy autograf Teodora von Schönha w papierach Pantaleona Szumana. Kom. mazur.-warm. 1974 nr 4 s. 477—480.
89. Sprawozdanie z Kopernikowskiego Sympozjum Lekarzy w Olsztynie i we Fromborku w dniach 7—9 września 1973 r. Arch. Hist. Med. 1974 T. 37 z. 1 s. 113—118.
90. Wspomnienie pośmiertne — Ppłk lek. med. Stefan Tylló. Probl. lek. 1974 R. 13 nr 2 s. 416—417.
91. Bibliografia prac lekarzy Warmii i Mazur za lata 1945—1974. W: Aktualne problemy zdrowotne ludności województwa olsztyńskiego. Olsztyn 1975, s. 159—220.
92. Cezary Gawryś: Domy jak pałace. Literatura 1975 nr 36 s. 6.
- [Rec.:] [Autorzy:] Krystyna Neugebauer, ... Literatura 1975 nr 39 s. 15.
93. [Dwudziesty szósty] XXVI Międzynarodowy Kongres Historii Medycyny w Budapeszcie. Probl. lek. 1975 R. 14 nr 1 s. 177—179.
94. Królewieckie listy Jana Mikulicza do Fryderyka Althoffa. [Autorzy:] Wolfram Kaiser, ... Kom. mazur.-warm. 1975 nr 4 s. 455—468.
95. Nowe pomieszkankie piskawki. Polityka 1975 R. 19 nr 40 s. 15.
- List do redakcji w sprawie muzeum instrumentów muzycznych w Brukseli.

* Artykuły przekazane do druku.

96. O kontaktach naukowych na polu medycyny między Lesznem a Halle. Z okazji trzysetnej rocznicy śmierci Jana Jonstona. [Autorzy:] Wolfram Kaiser, ... Arch. Hist. Med. 1975 T. 38 nr 1 s. 73—79.
97. Olsztyński jubilat. Odnowa dyplomu dr. med. Edwarda Mroza. Służ. Zdr. 1975 nr 6 s. 8.
98. Przyczynek do biografii profesora Bolesława Wicherkiewicz. Klin. ocz. 1975 T. 45 nr 2 s. 181—184.
99. Służba Zdrowia. W: Mrągowo. Z dziejów miasta i powiatu. Olsztyn 1975 s. 397—406.
100. Sprawozdanie z XXVI Międzynarodowego Kongresu Historii Medycyny w Budapeszcie. Arch. Hist. Med. 1975 T. 38 nr 1 s. 81—84.
101. Udział laboratorium w zwalczaniu chorób wenerycznych. Diag. lab. 1975 R. 11 nr 1 s. 65—73. Laboratorium Wojewódzkiej Przychodni Skórno-Wenerologicznej w Olsztynie.
102. Analiza obrażeń urazowych wśród hospitalizowanych funkcjonariuszy MO województwa olsztyńskiego. [Autorzy:] Eugeniusz Parys, Stanisław Swlica, ... Trzydziestolecie s. 19—22.
103. *Aufgefundene bisher unbekannte Briefe des Arztes Karol Marcinkowski aus Posen*. W: Acta Congressus Internationalis XXIV. Historiae Artis Medicinae. Budapest 1976 T. I s. 705—706.
104. Bibliografia prac lekarzy Szpitala KW MO w Olsztynie za lata 1945—1975. Trzydziestolecie s. 99—107.
105. Doktor Stanisław Flis nie żyje. Gaz. olszt. 1976 nr 229 s. 2. Wspomnienie pośmiertne.
106. Przyczynek do nastrojów ludności Prus Wschodnich w przeddzień ofensywy radzieckiej 1945 r. Kom. mazur.-warm. 1976 nr 2 s. 235—240.
107. Sprawozdanie ze zjazdu Towarzystwa Historii Medycyny w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Wernigerode [Harz], 15—17 października 1975 r. Arch. Hist. Med. 1976 T. 39 z. 1 s. 103—105.
108. Sympozjum naukowe o Janie Jonstonie. Probl. lek. 1976 r. 15 nr 4 s. 637—639. Leszno—Lubin, 6—8 czerwca 1975 r.
109. Trzydziestolecie resortowej służby zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Olsztyńskim. Probl. lek. 1976 R. 15 nr 4 s. 631—636.
110. Wolfram Kaiser: O niektórych dokumentach dotyczących promocji polskich lekarzy w Halle pod koniec XVIII wieku. Tłum. z niem. Arch. Hist. Med. 1976 T. 39 z. 4 s. 439—445.
111. Wspomnienie pośmiertne o dr. Władysławie Kuzi. [Autorzy:] ..., Teresa Rodkiewicz. Prz. epid. 1976 T. 30 nr 3 s. 441—442, foto.
112. Zjazd Towarzystwa Historii Medycyny w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Wernigerode/Harz 15—17 października 1975. Probl. lek. 1976 R. 15 nr 1 s. 203—206.
113. Analiza zgonów pacjentów Szpitala KW MO w Olsztynie w latach 1971—1975. [Autorzy:] ..., Eugeniusz Parys. Probl. lek. 1977 R. 16 nr 3 s. 357—368.
114. Die Medizin und Gesundheitserziehung in der Aufklärungszeit in Polen. Z. ges. Hyg. 1977 H. 12 ss. 926—928.
115. Dr med. Stanisław Flis (1902—1976). In memoriam! Kom. mazur.-warm. 1977 nr 1 s. 129—137.
116. Ernest Jeremiasz Netfeld (1721—1772), wydawca pierwszego czasopisma lekarskiego w Polsce. [Autorzy:] Wolfram Kaiser ... Pamiętnik s. 107—124.
117. Najstarszy na Warmii polski regulamin szpitalny. Kom. mazur.-warm. 1977 nr 3—4 s. 447—454.
118. Polscy studenci na pruskiej uczelni. Gaz. olszt. 1977 nr 169 s. 5.
119. «Szpitał wspomnień» w książce? Służ. Zdr. 1977 nr 40 s. 8. Propozycja wydania w formie książki stałej rubryki gazety.
120. Trzy nieznanne listy doktora Karola Marcinkowskiego pisane na emigracji. Arch. Hist. Med. 1977 T. 40 z. 2 s. 229—240.
121. Czteroletni dorobek Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w Olsztynie. Gaz. olszt. 1978 nr 118 s. 4.
122. Muzeum Historii Medycyny we Fromborku. Służ. Zdr. 1978 nr 4 s. 8.
123. Nowoczesność w diagnostyce. Gaz. olszt. 1978 nr 239 s. 5. Wystawa firmy Ames w Olsztynie.
124. Sprawozdanie z nadzwyczajnego walnego zgromadzenia delegatów Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w Szczecinie, 9—10 listopada 1977 roku. Wiad. lek. 1978 T. 31 z. 9 s. 647—651.
125. Sprawozdanie z uroczystości ku czci Johanna Segnera w Halle/Saale. Probl. lek. 1978 R. 17 nr 3 s. 528—530.
126. We Fromborku powstaje muzeum historii medycyny. Gaz. olszt. 1978 nr 118 s. 8.
127. Z działalności naukowej lekarzy olsztyńskich. Gaz. olszt. 1978 nr 210 s. 4.
128. Życ w zgodzie z naturą. Gaz. olszt. 1978 nr 281 s. 1 i 4. Z okazji 80 rocznicy urodzin nestora olsztyńskich lekarzy dr. Edwarda Mroza.
129. Adam Nietzki (1714—1780) als Hochschul-lehrer im Verband der Medizinischen Fakultät Halle. [Autorzy:] Wolfram Kaiser ... Wiss. Z. 1979 R. 2 ss. 136—149.
130. Dr Henryk Wierzbicki (1915—1978). In memoriam! Probl. lek. 1979 R. 18 nr 2 s. 335—336.
131. Dr Stanisław Andrzej Bonikowski, Prz.

- lek. 1979 T. 36 nr 1 s. 184—186. Wspomnienie pośmiertne.
132. *Działalność Oddziału Olsztyńskiego Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny w latach 1973—1978*. Kom. mazur.-warm. 1979 nr 1 s. 119—123.
133. *Pierwsze lekarki*. Gaz. olszt. 1979 nr 51 s. 8. Pierwsze Polki z dyplomami lekarzek.
134. *Pierwsze szpitale w Okręgu Mazurskim*. Gaz. olszt. 1979 nr 55 s. 4.
135. *Pierwszy zjazd historyków medycyny NRD i PRL*. Probl. lek. 1979 R. 18 nr 1 s. 117—120. Frankfurt nad Odrą. 27—29 września 1978 r.
136. *Polonica medica des 18. und des frühen 19. Jahrhunderts in den Beständen des halleischen Universitätsarchiv*. [Autorzy:] Wolfram Kaiser, Henryk Pankiewicz ... Wiss. Beitr. 1979 T. 30.
137. *Resonanz des polnischen Novembereaufstandes (1831) an der Königsberger Universität*. [Autorzy:] Wolfram Kaiser ... Arch. Hist. Med. 1979 T. 42 z. 3 s. 281—284.
138. *Rola dyżurów nocnych w zwalczaniu chorób wenerycznych na przykładzie Wojewódzkiej Przychodni Skórno-Wenerologicznej w Olsztynie*. Zdr. publ. 1979 T. 90 nr 1 s. 49—54.
139. *Sprawozdanie z XXVI Międzynarodowego Kongresu Historii Medycyny w Płodźwie 20—25 sierpnia 1978 r.* Arch. Hist. Med. 1979 T. 42 z. 1 s. 131—133.
- *Świat dziecka i my*, współaut. zob. poz. 73.
140. *Warmińska polykaczką noża*. Gaz. olszt. 1979 nr 40 s. 8.
141. *Wolfgang Münchow: Albrecht von Graefe*. Leipzig 1978.
[Rec.:] Arch. Hist. Med. 1979 T. 42 z. 1 s. 134—135.
142. *Z kart życia bohaterskiego lekarza*. Gaz. olszt. 1979 nr 129 s. 4. Praca dr. S. A. Bonikowskiego w szpitalu na Zamku lubelskim w czasie hitlerowskiej okupacji. — *Zanim przyjdzie na świat*, współaut. zob. poz. 75.
143. *Ze starań profesora Ludwika Bierkowskiego o pozyskanie katedry w Berlinie w 1847 r.* [Autorzy:] ..., Arina Völker. Arch. Hist. Med. 1979 T. 42 z. 3 s. 303—308.
144. *Album lekarzy-pionierów Okręgu Mazurskiego 1945—1946*. *Materialy biograficzne*. Olsztyn 8° ss. 170 il.
[Rec.:] b. a., *Nowe Książki* 1981 nr 1 s. 70; Zenobiusz Bednarski, Kom. mazur.-warm. 1981 nr 4 s. 477—480; Tadeusz Cieślak, Stud. i Mat. 1983 T. 15 z. 29 s. 203—204; Romuald Wiesław Gutt, Arch. Hist. Med. 1981 T. 44 z. 1 s. 116—117; Henryk Panas, Gaz. olszt. 1980 nr 227 s. 6; Witold Plechocki, Warm. i Mazury 1981 nr 4 s. 31.
145. *Die Entwicklungsbedingungen der War-schauer Medizin im ausgehenden 19. Jahrhundert*. Wiss. Beitr. 1980 Bd. 36 S. 43—48.
- *Dobro które czyni zło*. *Głos lekarzy w dyskusji nad filmem «Lot nad kukuł-czym gniazdem»*, współaut. zob. poz. 55.
146. *Dr Henryk Goralski (1922—1980)*. Warm. i Mazury 1980 nr 5 s. 11, foto. Wspomnienie pośmiertne.
147. *Jędrzej Śniadecki (1768—1838) — polnischer Arzt und Chemiker*. [Autorzy:] ..., Teodor Kikta. Z. ges. Hyg. 1980 H. 1 S. 67—68.
148. *Lekarz olsztyński Joachim Kornalewski i jego rozprawa o kottunie z 1897 roku*. [Autorzy:] ..., Arina Völker. Kom. mazur.-warm. 1980 nr 2 s. 155—168.
[Rec.:] Stefan Hartmann, Z. Gesch. 1981 Bd. 41 S. 214.
149. *Międzynarodowe sympozjum historyków medycyny w Halle*. Probl. lek. 1980 R. 19 nr 4 s. 597—599.
- *Rower i samochód w oczach lekarzy*, współaut. zob. poz. 56.
150. *Spotkanie w Halle nad Solawą*. Służ. Zdr. 1980 nr 19 s. 8.
151. *Wbrew testamentowi Nobla*. Gaz. olszt. 1980 nr 1 s. 4.
O niewłaściwych zasadach przyznawania nagród Nobla w dziedzinie medycyny.
- *Boks a zdrowie człowieka*, współaut. zob. poz. 57.
152. *Co dalej z Muzeum Historii Medycyny we Fromborku?* Warm. i Mazury 1981 nr 12 s. 17—19.
153. *Die Anfänge der polnischen Physiologie und Napoleon Cybulski (1854—1919)*. Wiss. Beitr. 1981 Bd. 41 S. 149—155.
154. *Dr med. Stanisław Flis (1902—1976)*. Roczn. olszt. 1981 T. 13—13 s. 398—399.
155. *Międzynarodowe spotkanie historyków medycyny w Halle nad Solawą, 2—5 kwietnia 1981 roku*. Arch. Hist. Med. 1981 T. 44 z. 3—4 s. 398—401.
156. *O pielęgniarstwach inaczej...* Warm. i Mazury 1981 nr 6 s. 9—10.
157. *Sprawozdanie z sympozjum naukowego «Wkład Starożytności, Średniowiecza i Renesansu w rozwój nauk medycznych»*. Toruń, 12—13 września 1980 r. Arch. Hist. Med. 1981 T. 44 z. 1 s. 127.
158. *Bibliografia publikacji lekarzy Szpitala-Polikliniki KW MO w Olsztynie za lata 1976—1980*. Probl. lek. 1982 R. 21 nr 2 s. 361—367.
159. *Jak zwalczano gruźlicę. Oczami lekarzy*. [Autorzy:] Tadeusz Żechowicz ... Warm. i Mazury 1982 nr 6 s. 21—22.
160. *Lekarze w obliczu wojny*. *Nie uzbrojo-*

- nym okiem lekarza. Warm. i Mazury 1982 nr 15 s. 14—15.
161. Oddział Olsztyński PTHM w 25-lecie Towarzystwa. Arch. Hist. Med. 1982 T. 45 z. 1—4 s. 144—147.
 162. Sympozjum ku czci Roberta Kocha w Halle nad Solawą, 18—20 marca 1982 r. Arch. Hist. Med. 1982 T. 45 z. 1—4 s. 168—170.
 163. Tajemnica śmierci królowej. Warm. i Mazury 1982 nr 8 s. 25—27. O okolicznościach zgonu Barbary Radziwiłłówny.
 164. Vorgeschichte und Gestaltung des künftigen Museums für Geschichte der Medizin in Frombork. [Autorzy:] Hanna Kasten ... Das deutsche Gesundheitswesen 1982 Bd. 37 H. 24 S. 1111—1112.
 165. W stulecie odkrycia prątką gruźlicy. Warm. i Mazury 1982 nr 1—2—3 s. 15—16.
 166. Adam Czerniaków — dokumentalista holokaustu. Nie uzbrojonym okiem lekarza. Warm. i Mazury 1983 nr 19 s. 11.
 167. A serce bito dalej... Nie uzbrojonym okiem lekarza. Warm. i Mazury 1983 nr 14 s. 15.
 168. Dr Władysław Michałowski. Prz. lek. 1983 T. 40 nr 1 s. 174—176. Wspomnienie pośmiertne.
 169. Dwa niezane listy Jana Jonstona do elektora brandenburskiego Fryderyka Wilhelma. [Autorzy:] Hans-Theodor Koch ... Arch. Hist. Med. 1983 T. 46 z. 3 s. 385—390.
 170. Janusz Michałak (1934—1983). In memoriam. Probl. lek. 1983 R. 22 nr 4 s. 544—546. Wspomnienie pośmiertne.
 171. List do Redakcji. W sprawie Muzeum Historii Medycyny we Fromborku. Pol. Tyg. lek. 1983 R. 38 nr 28—29 s. 916.
 172. Mikołaj Kopernik i gastronomia. Nie uzbrojonym okiem lekarza. Warm. i Mazury 1983 nr 10 s. 14—15.
 173. Nierząd — abolicja? Nie uzbrojonym okiem lekarza. Warm. i Mazury 1983 nr 11 s. 14—15.
 174. Nowe choroby. Nie uzbrojonym okiem lekarza. Warm. i Mazury 1983 nr 20 s. 14—15.
 175. Przeszczepianie nerek. Nie uzbrojonym okiem lekarza. [Autorzy:] Jan Forfa, ... Warm. i Mazury 1983 nr 24 s. 14—15.
 176. Robert Koch in Wolsztyn. Wiss. Beitr. 1983 Bd. 5 S. 51—61.
 177. Rykoszetem. Nowy Medyk 1983 nr 13 s. 2. List do redakcji w sprawie narodowości odkrywcy insuliny Frederica G. Bantinga i Charlesa H. Besta.
 178. Rykoszetem. Nowy Medyk 1983 nr 14 s. 2. Drugi list do redakcji w sprawie narodowości odkrywcy insuliny.
 179. Sztuczna nerka i jej problemy. Nie uzbrojonym okiem lekarza. Warm. i Mazury 1983 nr 22 s. 10—11.
 180. Szwajcar w okupowanej Warszawie. Nie uzbrojonym okiem lekarza. Warm. i Mazury 1983 nr 2 s. 14—15.
 181. Theodor Fontane — farmaceuta i pisarz. Nie uzbrojonym okiem lekarza. Warm. i Mazury 1983 nr 4 s. 14—15.
- STOPA ZOFIA:
182. Historia aptek miasta Olsztyna na tle rozwoju farmacji na Warmii i Mazurach. Arch. Hist. Med. 1974 T. 37 z. 1 s. 67—77.
- SZCZEPAŃSKI WŁADYSŁAW:
183. Apteki Warmii i Mazur. Farm. pol. 1974 T. 30 nr 7 s. 686—690.
 184. Mgr Helena Milewska. Farm. pol. 1975 T. 31 nr 11 s. 926—927.
 185. Mgr Leokadia Switalska. Farm. pol. 1975 T. 31 nr 7 s. 623—629.
 186. Poglądy lekarza z XVIII wieku na leki. Arch. Hist. Med. 1975 T. 38 z. 2 s. 159—166.
 187. Mgr Jerzy Machnikowski. Farm. pol. 1977 T. 33 nr 8 s. 517.
 188. Mgr Stanisława Ewert. Farm. pol. 1977 T. 33 nr 11 s. 691.
 189. Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne w Olsztynie w latach 1955—1976. Kom. mazur.-warm. 1977 nr 2 s. 251—258.
 190. Wiersz Ferdynanda Karo. Farm. pol. 1977 T. 33 nr 11 s. 681—682.
 191. Ewolucja postaci leków w czterech wydanach Farmakopei Polskiej. Farm. pol. 1978 T. 34 nr 5 s. 307—311.
 192. Nauczanie farmacji na kursach Akademickich w Częstochowie (1944—1945). Farm. pol. 1978 T. 34 nr 9 s. 547—550.
 193. Prof. dr Kazimierz Kainowski 1906—1977. Farm. pol. 1978 T. 34 nr 2 s. 141—142.
 194. Sympozjum Historii Farmacji w NRD. Farm. pol. 1978 T. 34 nr 10 s. 633.
 195. Urządzenie usprawniające pracę w aptece. Farm. pol. 1978 T. 34 nr 11 s. 693.
 196. Aleksander Włosiński — aptekarz częstochowski. Farm. pol. 1979 T. 35 nr 6 s. 363—364.
 197. Mgr Jan Markowski. Farm. pol. 1979 T. 35 nr 5 s. 314—315. Wspomnienie pośmiertne.
 198. Mgr Wacław Gutowski. Farm. pol. 1979 T. 35 nr 7 s. 453. Wspomnienie pośmiertne.
 199. Mgr Janina Twerdochlib. Farm. pol. 1980 T. 36 nr 7 s. 444—445. Wspomnienie pośmiertne.
 200. Prowizor farmacji Józef Kowalczyk. Farm. pol. 1980 T. 36 nr 8 s. 510. Wspomnienie pośmiertne.
 201. Apteka Jasnogórska. Studia Claromontana 1981 T. 2 s. 331—354.
 202. Mgr Jadwiga Mączewska. Farm. pol. 1981 T. 37 nr 5 s. 318.

203. *Mgr Jan Romański*, Farm. pol. 1981 T. 37 nr 1 s. 60.
204. *Mgr Maciej Wierzbęta*, Farm. pol. 1981 T. 37 nr 4 s. 250–259.
205. *Mgr Zdzisław Niemkiewicz*, Farm. pol. 1981 T. 37 nr 6 s. 373.
206. *Stefania Kobyłeczka*, Farm. pol. 1981 T. 37 nr 5 s. 319–320.
207. *Olsztyn. Delegacja na Węgrzech*, Farm. pol. 1982 T. 38 nr 4–5 s. 183.
208. *Międzynarodowy Kongres Historii Farmacji w Budapeszcie. 29 września — 5 października 1981 r.*, Farm. pol. 1982 T. 38 nr 6 s. 250.
209. *Pierwszy zjazd aptekarzy Królestwa Polskiego w Łodzi*, Farm. pol. 1982 T. 38 nr 12 s. 711–713.
210. *Dotychczasowe modele organizacji zaopatrzenia farmaceutycznego w Polsce i możliwości udoskonalenia*, Farm. pol. 1983 nr 6 s. 347–350.